

УДК : 378.147:314/316: [- 027,543:159.923.2]-:057.87:373.55
DOI: 10.31376/2410-0897-2020-3-44-169-176

ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПРЕДМЕТІВ СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧОЇ ГАЛУЗІ ДО ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ШКОЛЯРІВ

Онищенко Неля Григорівна

асистентка кафедри методики навчання суспільних дисциплін і гендерної освіти
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
e-mail: nelionyshchenko@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-6135-6196

У статті висвітлено важливу проблему використання потенціалу навчальних дисциплін у підготовці майбутніх учителів предметів суспільствознавчої галузі до формування національної ідентичності школярів. Розкрито вимоги до сучасного вчителя предметів суспільствознавчої галузі, базові компетентності, сучасні принципи підготовки майбутніх учителів у навчальній діяльності. Досліджено потенціал навчальних дисциплін «Громадянська освіта», «Біосоціогенез», «Теорія і методика навчання суспільно-політичних дисциплін», особливості їх викладання у закладі вищої освіти, зорієнтованість на потреби сучасної школи.

Ключові слова: навчальні дисципліни, підготовка вчителів предметів суспільствознавчої галузі, фахові компетентності, заклад вищої освіти, суспільство, школярі.

Постановка проблеми. Революція гідності згуртувала в нашій країні громадянське суспільство, сформувала належний рівень національної ідентичності та особисту і людську гідність на вищій щабель політичної культури нації. Але ці здобутки не стійкі й потребують постійної підтримки. Система освіти на сучасному етапі зазнає значних змін, пов'язаних з цілями, завданнями та змістом освітнього процесу. Підготовка майбутніх учителів предметів суспільствознавчої галузі в сучасних умовах передбачає формування у випускників закладів вищої освіти професійні компетентності, досвіду практичної педагогічної діяльності, навичок критичного і креативного мислення, вміння взаємодіяти з усіма суб'єктами освітньо-виховного процесу в різних педагогічних ситуаціях, планувати і будувати власну педагогічну кар'єру, навчатися протягом життя.

На сьогодні компетентність у сфері суспільствознавчих наук виступає запорукою збереження національної ідентичності, захисту єдності й територіальної цілісності України, розвитку громадянських інститутів, демократичних і гуманістичних цінностей модерного суспільства. Означене відображено в Конституції України, законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійну освіту», указах Президента України «Про стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2021 роки», «Про пріоритетні заходи щодо сприяння зміцненню національної єдності та консолідації українського суспільства, підтримки ініціатив громадянськості у цій сфері», «Про стратегію розвитку державної молодіжної політики на період до 2020 року», «Про національну програму правової освіти населення», Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, Концепції виховання особистості в умовах розвитку української державності, Концепції українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в умовах сучасних модернізаційних змін; Концептуальних засадах реформування середньої школи «Нова українська школа», Програмі «Нова українська школа» у поступі до цінностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних умовах зростають вимоги до професійної підготовки майбутнього вчителя, що обумовлює пошук сучасних підходів до реформування освіти, створення умов для підготовки конкурентоспроможного фахівця, здатного адекватно реагувати на виклики часу, що знайшло підтвердження у працях В. Андрущенко, Л. Губерського, І. Зязюна, В. Лекторського, Д. Чернілевського. До питань підготовки майбутніх учителів предметів суспільствознавчої галузі зверталися Т. Бакка, П. Вербицька, П. Кендзьор, О. Пометун, Г. Фрейман. Кризові явища вищої освіти та можливості їх подолання досліджували В. Астахова, Л. Подоляк, Ю. Руденко, В. Юрченко.

Аналіз наукової літератури показує, що у вчених, які прийшли до усвідомлення

необхідності розроблення поняття «національна ідентичність», відсутня єдина точка зору щодо розуміння цього феномену.

Метою статті є висвітлення питання використання потенціалу навчальних дисциплін у підготовці майбутніх учителів предметів суспільствознавчої галузі до формування національної ідентичності школярів.

Викладення основного матеріалу. Освітній простір у підготовці майбутніх учителів предметів суспільствознавчої галузі, що становить основу державно-громадської системи виховання, має наповнюватися цінностями, спільними для всіх українців, що належать до різних етносів, що живуть у різних регіонах нашої країни. Ці цінності, які є основою духовно-морального розвитку, виховання і соціалізації особистості, можуть бути визначені як базові національні цінності, збережені в релігійних, культурних, соціально-історичних, сімейні традиції, що передаються від покоління до покоління і забезпечують ефективний розвиток країни в сучасних умовах.

Формування національної ідентичності озброює школярів найважливішими морально-психологічними якостями, такими як порядність, чесність, принциповість, почуття справедливості, товариства. Самі по собі ці якості не з'являться, необхідна пізнавальна діяльність. Козьма Прутков казав: «Багато речей нам незрозумілі не тому, що наші знання слабкі, а тому, що ці речі не входять в коло наших понять». Іншими словами, поки ми чогось не знаємо, для нас це не існує, як тільки дізналися про щось, відразу стало існувати. І наше завдання сьогодні – допомогти сучасному школяреві усвідомити особливості міжетнічного світу, визнавати і поважати національні і культурні відмінності та вести політику толерантності.

Метою підготовки майбутнього учителя предметів суспільствознавчої галузі є підготовка висококваліфікованого і компетентного фахівця, здатного виховувати майбутніх громадян України. Сучасний випускник закладу вищої освіти повинен не лише мати високий рівень загальної і професійної культури, а й володіти педагогічними, психологічними, правовими, історичними, громадянськими, цифровими знаннями, уміннями і навичками.

Ми погоджуємося з Д. Чернілевським щодо характеристик конкурентоздатного фахівця, якими є:

- «← професійна компетентність, висока професійна майстерність і якість праці;
- здатність самостійно планувати, здійснювати і контролювати свою трудову діяльність, особливо з використанням сучасної обчислювальної та інформаційної техніки;
- уміння самостійно приймати рішення, передбачати їх можливий економічний і соціальний результат і нести відповідальність за прийняті рішення, результати своєї діяльності» [2, с.70–71].

Навчальна діяльність є провідною у підготовці майбутніх учителів предметів суспільствознавчої галузі, то використання виховного потенціалу є педагогічною умовою їхньої підготовки до формування національної ідентичності учнів ліцеїв.

Ми поділяємо думку В. Свистун, В. Ягупова щодо рівнів оволодіння студентами знаннями, де репродуктивний рівень є простим відтворенням базових знань, умінь і навичок; продуктивний визначає прагнення до самостійного розширення власного світогляду та професійних компетентностей; креативний як творче застосування здобутих компетентностей у практичній діяльності.

Виходячи із цього, провідними напрямками освітньої діяльності є її фундаменталізація, гуманітаризація, гуманізація, демократизація, суб'єктна, професійна, культурна ідентифікація, діалогізація [3, с. 37–38].

Сучасне розуміння освітнього процесу в закладі вищої освіти дозволяє розглядати студента як найвищу цінність, суб'єкта освіти, людський капітал, що вимагає уваги до його внутрішнього світу, гідності, особистих і професійних запитів.

Отже, провідними принципами підготовки майбутніх учителів предметів суспільствознавчої галузі до формування національної ідентичності учнів ліцеїв є:

- *принцип моделювання професійної діяльності у навчально-виховному процесі закладу вищої освіти* полягає у виявленні задач з формування національної ідентичності учнів ліцеїв та

трансформацію їх у задачі підготовки майбутніх вчителів суспільствознавчої галузі, що обумовлює вибір доцільних форм, методів і засобів навчання і виховання;

- *принцип інтегративності* дозволяє не лише залучати різних суб'єктів до навчально-виховного процесу закладу вищої освіти, а й також створювати інтегровані програми і курси для майбутніх вчителів суспільствознавчої галузі;

- *принцип єдності соціалізації і професіоналізації* характеризує педагогічно керований процес розвитку і становлення особистості відповідно до обраної професійної діяльності та її соціальної значущості;

- *принцип професійної мобільності* забезпечує швидке реагування на виклики у сфері формування національної ідентичності, опанування нових технологій, методик, засобів з метою оптимізації виховного процесу ліцею;

- *принцип гуманізму* полягає у визнанні людини найвищою цінністю, пріоритетності її прав, інтересів та створення умов для самореалізації;

- *принцип природовідповідності* ґрунтується на врахуванні педагогічних та психологічних закономірностей, вікових та індивідуальних особливостей;

- *принцип ментальності* визначає розуміння етнопсихологічних особливостей вихованців, національної специфіки та характеру процесу виховання дітей, нейтралізації стереотипів;

- *принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії* згідно з яким враховується позиція вихованця, який виступає не об'єктом, а суб'єктом виховного процесу.

Процес формування і розвитку національної ідентичності відбувається в контексті становлення світогляду і самовизначення школярів ліцеїв. Можна виділити ряд соціально-педагогічних умов формування національної ідентичності в сучасному освітньому просторі:

- набуття і засвоєння знань і відомостей про історію та культуру своєї країни, про традиційні духовно-моральні цінності;

- прилучення до української національної культури, української мови традицій;

- прилучення до національної культури інших народів України з метою формування поваги до їх ментальності, культури, звичаїв, вірувань;

- створення умов для самореалізації особистості в полікультурному російському соціумі.

У цих умовах роль освітнього простору в процесі формування національної ідентичності зростає. Заклади освіти чинять значний вплив на сутнісні характеристики всього суспільства, а також на формування особистості. Освітня система здійснює відбір культурної інформації і трансляцію моделей ідентифікації, визначає етапи і методи освоєння культури. Реалізація перерахованих педагогічних умов дозволить зробити процес формування національної ідентичності більш ефективним, посилити вплив загальноукраїнської культури на розвиток особистості школярів ліцеїв, на формування самосвідомості, на розвиток традиційних для різноманітних народів духовно-моральних якостей.

Завдання формування національної ідентичності у школярів ліцеїв передбачає якісно новий за змістом, технологіями та відповідальністю підхід педагогів до традиційних проблем розвитку національної самосвідомості, патріотизму, толерантності школярів, володіння ними рідною мовою. Так, якщо педагог у своїй роботі орієнтується на формування національної ідентичності у школяра ліцеїв, то:

- у громадянській освіті він не може дозволити собі працювати з поняттями «громадянин», «громадянське суспільство», «демократія», «ставлення суспільства і держави», «права людини» в суто інформативному стилі, а має працювати з особливостями сприйняття цих понять в українській культурі, стосовно нашого історичного минулого і менталітету;

- у формуванні національної ідентичності педагог робить ставку на виховання цілісного розуміння минулого, сьогодення і майбутнього України з усіма невдачами й успіхами, тривогами і надіями;

- педагог працює з толерантністю не як з політичною коректністю, а як з практикою розуміння представників інших культур, історично вкоріненою в українській традиції і менталітеті;

– формуючи історичну і політичну свідомість школярів, педагог занурює їх в діалог консервативного, ліберального і соціал-демократичного світоглядів, який є невід’ємною частиною української культури як європейської;

– навчання українській мові відбувається не лише на уроках словесності, але на будь-якому навчальному предметі і за межами уроку, у вільному спілкуванні з учнями.

Усе перераховане показує, що завдання формування національної ідентичності цілком обґрунтовано претендує на ключову роль у виховній політиці України.

Структура національної ідентичності як й іншого виду ідентичності учнів ліцеїв, включає чотири основні елементи:

- когнітивний – знання про приналежність до даної соціальної спільності;
- ціннісний – наявність позитивного або негативного ставлення до факту належності;
- емоційний – прийняття або неприйняття національної спільності як група членства,

як результат дії двох перших;

– поведінковий – участь в суспільно-політичному житті країни; реалізація громадянської позиції в діяльності і поведінці.

Предмети суспільствознавчої галузі забезпечує формування ціннісно-світоглядної основи національної ідентичності; системи соціальних уявлень про соціально-політичний устрій, структуру і динаміку розвитку суспільства і держави, створюють основи формування правової свідомості учнів.

Модель викладання суспільствознавства, основним методом якої є критичне ставлення, рефлексія своїх власних уявлень про навколишній світ, передбачає розвиток соціально-критичного мислення, демократичних форм взаємовідносин в сучасних ліцеях і створення адекватної мотивації.

Аналіз програм навчальних дисциплін («Громадянська освіта», «Основи демократії», «Теорія і методика навчання суспільно-політичних дисциплін», «Біосоціогенез», «Інформаційні технології в суспільствознавстві») закладів вищої освіти підтвердив значний виховний потенціал закладений в них.

Курс «Громадянська освіта» для студентів III курсу спеціальності 6.03.03.00 «Історія» Інституту історичної освіти НПУ імені М. П. Драгоманова передбачав проведення лекційних і семінарських занять, індивідуальної і самостійної роботи.

Важливою особливістю зазначеного курсу було те, що він був побудований таким чином, щоб студенти не отримували готові знання, а самі здобували їх.

Сам курс своїм змістом і спрямованістю ставив за мету не лише підготувати майбутнього вчителя предметів суспільствознавчої галузі до професійної діяльності, а й також формувати громадянськість як особистісну якість, розвивати громадянську компетентність.

Завдання курсу передбачали:

– систематизацію, поглиблення та розвиток знань про громадянське суспільство, громадянські інститути та демократію;

– ознайомлення з вітчизняним та зарубіжним досвідом громадянської освіти;

– впровадження особистісно орієнтованого, компетентнісного і акмеологічного підходів до навчання майбутніх учителів предметів суспільствознавчої галузі;

– створення умов для набуття майбутніми учителями досвіду конструктивної взаємодії у групі, колективі, громадянської дії та демократичної поведінки;

– підготовка майбутніх учителів суспільствознавчої галузі до застосування інноваційних освітніх технологій, інтерактивних методик у викладанні курсу.

Програма була розрахована на 72 навчальні години і складалася з науково-теоретичного і методичного модулів. Відповідно модуль I (42 години) передбачав вивчення теоретичних засад громадянської освіти, модуль II (30 годин) був спрямований на формування практичних умінь і навичок, організації і проведення занять з громадянської освіти.

Основними її стратегічними напрямками є:

– правова освіта громадян, зокрема в частині розуміння та вміння реалізовувати власні конституційні права та обов’язки;

– посилення здатності брати участь у суспільному житті та використовувати можливості впливу на процеси прийняття рішень на всеукраїнському та місцевому рівні [1, с. 76].

На підсумковому занятті третьокурсники відзначили важливість зазначеного курсу для їхньої подальшої кар'єри, мотивувавши це тим, що курс «Громадянська освіта» перш за все був корисним для них, оскільки допоміг краще зрозуміти основи громадянськості українського суспільства (45,2%), політичне життя і політичні ідеології в Україні (37,9%), геополітичні інтереси міжнародних корпорацій і політичних сил в Україні (32,5%), інтеграційні процеси (27,2%), усвідомити засади майбутньої професійної діяльності (21,4%), національної культури, субкультури, контркультури (14,7%), демократичні і громадянські цінності (7,5%).

Громадянська освіта – це не просто набір теоретичних знань. Вона необхідна для оволодіння практичними навичками життя в суспільстві. Тому її зміст спрямовується на здобуття досвіду громадянських дій і переживань, основних громадянських умінь, а саме:

- участь у виборах та інших формах прямої демократії;
- обстоювання своїх прав через участь у діяльності об'єднань громадян та громадянських акціях, взаємодію з державними органами та органами місцевого самоврядування; апелювання до суду, правоохоронних та правозахисних організацій;
- орієнтування в умовах вільного ринку; обстоювання своїх прав як споживача і платника податків;
- критичне сприйняття інформації, самостійний її аналіз;
- ведення діалогу, пошук виходу з конфліктних ситуацій, знаходження компромісу.

З точки зору нашого дослідження найбільш важливими є дисципліни «Біосоціогенез».

Метою викладання навчальної дисципліни «Біосоціогенез» є формування у студентів розуміння взаємозв'язку біологічного, соціального, тілесного і духовного, родового та індивідуального розвитку, впливу природних та культурних факторів на формування людської особистості.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Біосоціогенез» є аналізувати зміст курсу, визначати предмет і завдання, означити основні поняття курсу; простежити генезис біологічного та соціального розвитку людини; охарактеризувати вплив суспільства на формування особистісної та суспільної свідомості; на основі засвоєних понять курсу формувати теоретичне мислення та застосовувати теоретичні знання на практиці.

Інтегративний навчальний курс «Біосоціогенез» розрахований на 72 години, поєднував у своєму змісті історію, антропологію, теорію та історію цивілізацій, політологію, культурологію, педагогіку, соціологію, філософію був спрямований на підготовку майбутніх учителів предметів суспільствознавчої галузі до викладання таких шкільних курсів як «Громадянська освіта», «Людина і світ», «Філософія».

Серед завдань курсу такі:

- розкрити сутність свідомості (особистої, суспільної), самосвідомості, ідентифікації та самоідентифікації;
- дослідити взаємозв'язки між індивідуальним і соціальним;
- схарактеризувати вплив суспільства на формування особистісної і суспільної свідомості;
- використовувати потенціал курсу для морального, політичного, громадянського та правового виховання особистості.

Так на занятті «Роль природно-історичного середовища і спадковості у формуванні та розвитку людини» студенти досліджували природні, соціокультурні та духовні виміри людського життя та потреби людини. У спеціально організованій дискусії студенти дійшли висновку, що людина протягом тривалого історичного розвитку сформувалася як природно-соціальна істота, поєднавши у собі біологічне, психологічне і соціальне, які є певною інтегральною єдністю а не простим арифметичним складанням. Вивчаючи потреби людини, студенти звернули увагу на те, що життя тільки вітальними потребами збіднює і обмежує у своєму розвитку людину. Тоді як, соціальні, моральні і духовні потреби піднімають людину на якісно новий щабель розвитку.

Надзвичайно важливим з точки зору викликів сьогодення було семінарське заняття «Сутність людини. Сенс людського життя». У ході заняття піднімалися такі важливі питання як життя і безсмертя, духовні надбання суспільної свідомості, призначення і покликання у житті. Приверталася увага до проблем творчості, свободи відповідальності, які є важливими для розуміння національної ідентичності. Ефективною була навчальна дискусія «Свобода VS Відповідальність», яка дала змогу усім студентам висловити власні думки, з тим, щоб виробити спільне бачення. Навчальна дискусія охоплювала усіх учасників, активізувала їх до спільної діяльності, а також викликала зацікавленість та емоційний відгук.

Результативність дискусії залежала від дотримання правил:

- визначення кола питань для обговорення;
- чітке визначення категорій, понять;
- правило піднятої руки;
- повага до думки опонента;
- аргументованість та обґрунтованість відповідей;
- залученість усіх учасників до дискусії.

Дискусія показала правильне розуміння майбутніми учителями предметів суспільствознавчої галузі таких важливих цінностей як свобода та відповідальність та зв'язок між ними. Студенти зауважили, що свобода без відповідальності переростає у свавілля. Відповідальність без свободи перетворюється на рабство.

На занятті «Вплив суспільної свідомості на соціалізацію особистості» приділялася увага формуванню суспільної свідомості у тому числі і національної. Використаний на занятті веб-квест дозволив виявити витоки суспільної і національної свідомості, схарактеризувати соціокультурне середовище, суспільні і національні інтереси, моральні установки, правові норми, що дало змогу глибоко зрозуміти суспільство, усвідомити значущість людського капіталу і людину як найвищу цінність модерного суспільства.

Навчальний курс «Теорія і методика навчання суспільно-політичних дисциплін» у програмі підготовки бакалавра напряму 0203 гуманітарні науки спеціальності «Історія» був розрахований на 36 годин і спрямований на вивчення сучасних методик і технологій всіх шкільних дисциплін та курсів галузі «Суспільствознавство» інваріативної та варіативної частини з методикою навчання.

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія і методика навчання суспільно-політичних дисциплін» є полягає у допомозі студентам зрозуміти сучасне суспільство, роль людини у його розвитку, допомагає самовизначитися в особистих світоглядних позиціях та духовних інтересах, сприяє формуванню політичної свідомості. Така мета зумовлює і особливості професійної підготовки вчителів, які з допомогою світоглядницької освіти мають забезпечити духовне і практичне самовизначення учнів, формування у них свідомої життєвої позиції, створювати умови для формування сучасного світогляду молодих громадян України, представників нової генерації українського народу.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Теорія і методика навчання суспільно-політичних дисциплін» є забезпечення умов для здобуття знань, на основі таких галузей наук, як філософія, соціологія, психологія, політологія, культурологія, логіка, етика, естетика, етнографія; формування таких умінь і навичок, що визначають професіограму вчителя суспільно-політичних дисциплін загальноосвітньої школи; вірно визначати мету уроку, тип та структуру відповідно до теми, програми та вікових особливостей учнів, створювати моделі аналізу, формулювати проблему, як засіб формування світогляду, активізації пізнавальної діяльності учнів; визначати навчальну проблему відповідно до рівня знань і умінь учнів, створювати методичні умови та шляхи їх вирішення (аналіз, синтез, порівняння, доведення, розкриття протиріч у явищах); реалізувати міжпредметні зв'язки для вирішення світоглядних проблем по моральному, політичному, громадянському та правовому навчанню і вихованню.

Мета курсу полягала в розвитку уявлень про суспільство, роль людини у його становленні, що обумовило специфіку підготовки майбутніх учителів, здатних формувати світогляд, громадянську активну позицію, життєве самовизначення, національну і культурну

ідентичність.

Вивчення курсу допомогло майбутнім учителям опанувати зміст сучасної суспільствознавчої освіти, закони розвитку суспільства і окремої особистості, оволодіти громадянськими, предметними і загальногалузевими компетентностями, співпрацювати з різними громадськими організаціями і групами, керуватися цінностями толерантності і демократизму. Уся програма складалася з чотирьох модулів.

Модуль «Теорія навчання суспільно-політичних дисциплін» включав вивчення загальної характеристики, принципів і логіки суспільно-політичних дисциплін в системі освіти України, типологію, особливості та специфіку уроків суспільно-політичного циклу, основні напрямки виховання в ході вивчення суспільствознавчих дисциплін, ознайомлення з основами пошукової роботи школярів, збір місцевого матеріалу та організація науково-дослідницької роботи старшокласників.

Модуль «Особливості методики викладання на навчання суспільно-політичних дисциплін в шкільній галузі «Суспільствознавство» був важливим з точки зору, засвоєння ключових понять і категорій, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, засвоєння методичних прийомів актуалізації міжпредметних зв'язків, дидактичних засобів та застосування їх на практиці, відпрацювання форм і методів, засобів мас-медіа у процесі навчання суспільствознавчих дисциплін.

Модуль «Технології навчання суспільно-політичних дисциплін» сприяв засвоєнню планування роботи вчителя предметів суспільствознавчої галузі, доцільного застосування різних типів уроків в закладах загальної середньої освіти, ознайомлення з програмами «Основи філософії», «Основи соціологічних знань», «Основи релігійних знань», «Людина і світ» та особливостями проведення уроків у школі.

Модуль «Засоби навчання. Діагностика та оцінювання навчальних досягнень учнів при вивченні суспільно-політичних дисциплін школи» був спрямований на ознайомлення з дидактичними теоріями методів навчання, зокрема, ідеями різноманітності, поєднання різних методів і форм роботи, врахування вікових особливостей учнів, уміння адаптувати форми і методи для учнів певних вікових категорій, використання сучасного програмного забезпечення на уроках суспільствознавчої галузі, оволодіння майбутніми учителями педагогічною діагностикою, критеріями контролю і оцінювання знань старшокласників.

Висновки. Таким чином проведене дослідження показало ефективність використання навчальних дисциплін («Громадянська освіта», «Біосоціогенез», «Теорія і методика навчання суспільно-політичних дисциплін») у підготовці майбутніх учителів суспільствознавчої галузі до формування національної ідентичності школярів. Подальшого дослідження потребує технологія формування національної ідентичності майбутніх учителів предметів суспільствознавчої галузі в позааудиторній і позауніверситетській діяльності закладу вищої освіти.

Список використаної літератури

1. Бакка Т. В. Підготовка майбутнього вчителя до навчання громадянської освіти в школі. *Вища освіта України Теоретичний та науково-методичний часопис*. 2020. № 2 (77). С. 75–81.
2. Педагогіка вищої школи: підручник / за ред. Д. В. Чернілевського. Вінниця: АМСКП, Глобус-прес, 2010. 408 с.
3. Ягупов В. В., Свистун В. И. Студент как субъект учебной деятельности. *Нові технології навчання: Духовно-моральне виховання і професіоналізм особистості в сучасних умовах: матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції (Київ–Вінниця, 30–31 жовтня 2009 р.)*. Київ – Вінниця: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, Академія міжнародного співробітництва і креативної педагогіки, 2009. Спецвип. 58. Ч.1. С. 32–39.

USING THE POTENTIAL OF EDUCATIONAL DISCIPLINES IN TRAINING FUTURE TEACHERS OF SOCIAL SCIENCES FOR THE NATIONAL IDENTITY DEVELOPMENT OF STUDENTS

Onyshchenko Nelia

Assistant of Methods of Teaching Social Disciplines and Gender Education Department
National Pedagogical Dragomanov University

Introduction. Training of future social science teachers in modern conditions involves the development of higher education graduates of professional competencies, experience of practical

educational activities, skills of critical and creative thinking, the ability to interact with all subjects of the educational process, various pedagogical situations, plan and build own pedagogical career, to learn throughout life.

Today, competence in the field of social sciences is the key of preserving national identity, protecting the unity and territorial integrity of Ukraine, the development of civic institutions, democratic and humanistic values of modern society.

The purpose of the article is to highlight the issue of using the potential of educational disciplines in training future teachers of social sciences for the national identity development of students.

Methods. The article uses methods of analysis, generalization, systematization of scientific sources and training programs for future teachers of social sciences.

The results. The article reveals the requirements for a modern teacher of social sciences, basic competencies, modern principles of training future teachers in the process of educational activities. The potential of educational disciplines «Civic education», «Biosociogenesis», «Theory and Methods of Teaching Socio-Political Disciplines», features of their teaching in higher education, focus on the needs of modern school are studied.

Originality. The generalized experience of using the potential of academic disciplines in the preparation of future social science teachers for the development of students' national identity was studied.

Key words: disciplines, training of teachers of social sciences, professional competencies, institution of higher education, society, students.

References

1. Bakka T.V. (2020). Pidhotovka maibutnoho vchytelia do navchannia hromadianskoi osvity v shkoli [Preparation of the future teacher for teaching civic education at school]. *Vyshcha osvita Ukrainy Teoretychnyi ta naukovometodychnyi chasopys*, (2 (77)), 75 – 81. [in Ukrainian].
2. Chernilevskyi D.V. (Ed.) (2010). Pedahohika vyshchoi shkoly [Higher school pedagogy]. Vinnytsia: AMSKP, Hlobus-pres. [in Ukrainian].
3. Iahupov V. V., Svystun V. Y. Student kak subekt uchebnoi deiatelnosti [Student as a subject of educational activity]. *New learning technologies: materials of the VI International Scientific and Practical Conference («Spiritual and moral education and professionalism of the individual in modern conditions»)* (Vol. 58, ch. 1, pp. 32-39). October 30-31, 2009, Kyiv-Vinnytsia, Ukraine: Institute of Innovative Technologies and Content of Education of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Academy of International Cooperation and Creative Pedagogy.

Отримано редакцією 29.12.2020 р.

УДК 378.091.3

DOI: 10.31376/2410-0897-2020-3-44-176-184

РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВІДНОВЛЕННЯ ЗДОРОВ'Я У МАЙБУТНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Твердохлебова Юлія Михайлівна

аспірантка

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

e-mail: shiinna@ukr.net

ORCID ID: 0000-0003-0752-052X

Красілов Андрій Дмитрович

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики фізичної культури

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID: 0000-0001-6167-3151

Важливою є проблема формування в майбутніх фахівців фізичної культури і спорту вмінь використання сучасних технологій відновлення здоров'я в майбутній професійній діяльності. У статті відзначено, що формування готовності до використання технологій відновлення здоров'я в професійній діяльності передбачає застосування технології, спрямованої на освоєння системи знань про особливості використання засобів відновлення, притаманних професії фахівця з фізичної культури і спорту; моделювання досвіду їх застосування у вирішенні професійних задач і безпосередній навчальній практиці; розширення мотиваційно-ціннісної сфери і